ТЫЗЭКЪОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос адыга

1923-рэ илъэсым гъэтхапэм къыщегъэжьагъэу къыдэкІы

№ 216 (20729)

2014-рэ илъэс

БЭРЭСКЭШХУ ШЭКІОГЪУМ и 14

къыхэтыутыпхэхэр ыкІи нэмыкІ къэбархэр тисайт ижъугъотэщтых WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

ЗэІукІэгъу фаб

ГъогурыкІоныр щынэгъончъэнымкІэ Къэралыгъо автоинспекцием и ГъэІорышІапІэ иотделэу Мыекъуапэ щыІэм хьэкІэ лъапІэхэм мы мафэхэм щапэгъокІыгъэх.

ЦІыфхэм ІэпыІэгъу зэрарагъэгъотырэм пае гущыІэ фабэхэр къараІонэу ащ къэкІогъагъэх Мыекъуапэ дэт кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэу N 34-м иІофышІэхэмрэ ащ чІэсхэм ащыщхэмрэ.

Мы кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм къулыкъушІэхэр мэкІо зэпытых ыкІи сыдигъуи ахэм ягуапэу къапэгъокІых. Сабыйхэр гъогум щынэгъончъэу щызекІонхэм фэгъэхьыгъэ Іофтхьабзэхэр афызэхащэх. ДжэгукІэ зэфэшъхьафхэр, зэнэкъокъу цІыкІухэр къызфагъэфедэзэ хэбзэухъумэкІо къулыкъум иІофышІэхэм гъогурыкІоным шапхъэу пылъхэр кІэлэцІыкІухэм арагъашІэ.

Мыщ фэдэ Іофтхьабзэ апэрэу зэхащагъ нахь мышІэми, ащ игъэхьазырынкІэ Іофышхо зэшІуахыгъ гъогурыкІоныр щынэгъончъэнымкІэ Къэралыгъо автоинспекцием и ГъэІорышІапІэ иотделэу Мыекъуапэ щыІэм ипащэ, кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм ипащэу Теуцожь Иринэрэ ащ иІофшІэгъухэмрэ. Ахэм ямызакъоу, Іофтхьабзэр гъэшІэгъон хъуным, гуфэбэныгъэ хэлъэу рекІокІыным яІахьышІу халъхьагъ кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм чІэс сабыйхэми, ахэм янэ-ятэхэми.

Полицием икъулыкъушІэхэм мафэ къэс Іофэу ашІэрэм фэгъэхьыгъэ къэбаркІэ зэІукІэр рагъэжьагъ. ЧІыпІэ къинэу зэрыуцохэрэм, ахэр зэрэзэшІуахырэ шІыкІэхэм атегущыІагъэх.

Къыхэгъэщыгъэн фае, музыкальнэ къэгъэлъэгъонэу кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм чІэс сабыйхэм къагъэхьазырыгъэм нэмыкІэу, яныбджэгъу цІыкІухэм ашІыгъэ сурэтхэри зыдаІыгъыгъэх. Ахэм янахьыбэр гъогум щынэгъончъэу цІыфхэр рыкІонхэм фэгъэхьыгъагъэх.

Мы ІофшІагъэхэм шІуагъэу къахьырэр хэбзэухъумэкІо къулыкъум иІофышІэхэм къыхагъэщыгъ. Іофтхьабзэм икІэухым Къэралыгъо автоинспекцием иІофышІэхэм къафэкІогъэ хьакІэхэм зэрафэразэхэр араІуагъ, мыщ фэдэ зэІукІэгъухэр нахьыбэ хъунхэу агъэгугъагъэх.

(Тикорр.).

НЕПЭ КЪЫХЭТЫУТЫХЭРЭМ АЩЫЩХЭР:

Я 2-рэ нэкІубгъор
Иорданием къикІыгъэ динлэжь-шІэныгъэлэжьэу Шукри Ахьмэд Адыгеим къызэрэкІуагъэр.

Я 3 — 10-рэ нэкІубгъохэр
Телевидение программэр, гороскопыр.

Я 11-рэ нэкІубгъор
УсакІоу Яхъулэ Сэфэр ищыІэныгъэ гъогу щыщ пычыгъохэр.

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ия 41-рэ зэхэсыгъо 2014-рэ илъэсым шэкІогъум и 19-м зэІуагъакІэ.

Іофыгъоу зытегущыІэщтхэм мы къыкІэлъыкІохэрэр ахагъэхьагъэх: законопроектхэу «Адыгэ Республикэм 2015-рэ илъэсымкІэ ыкІи 2016-рэ, 2017-рэ чэзыухэмкІэ иреспубликэ бюджет ехьылІагъ», «Адыгэ Республикэм шІокІ зимыІэ медицинэ страхованиемкІэ и ЧІыпІэ фонд 2015-рэ илъэсымкІэ ыкІи 2016-рэ, 2017-рэ чэзыухэмкІэ ибюджет ехьылІагъ» зыфиІохэрэм апэрэу ахэплъэгъэныр; Адыгэ Республикэм и Законхэу «Адыгэ Республикэм ис предпринимательхэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэнкІэ Уполномоченнэм ехьылІагъ», «Муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» къэлэ коим истатус етыгъэныр ыкІи ащ игъунапкъэхэр гъэнэфэгъэнхэр», Адыгэ Республикэм 2025-рэ илъэсым нэс социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэу ышІыщтым и Стратегие ехьылІагъ» зыфиІохэрэм зэхъокІыныгъэхэр афэшІыгъэнхэр ыкІи нэмыкІ Іофыгъохэр.

Зэхэсыгъор урамэу Жуковскэм ыцІэкІэ щытым тет унэу N 22-м хэт Залышхом сыхьатыр 11-м щаублэщт.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

«Зарницэр» рагъэжьагъ

Непэ республикэ дзэ-спорт джэгукІэу «Зарницэр» Адыгеим щырагъажьэ. Ар шэкІогъум и 16-м нэс кІощт. Мыгъэ а джэгукІэм кІэщакІо фэхъугъ АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ.

Ащ нэмыкІэу Іофтхьабзэм изэхэщакІох Адыгэ республикэ общественнэ организациехэу «НыбжьыкІэ дзэ-патриотическэ объединениеу «ЗыкІыныгъ», «Къэгъэнэжьыным пылъ Урысые союз» зыфиІохэрэр, АР-м идзэ комиссариат ыкІи бзэджэшІагъэ зезыхьагъэхэм ягъэпщынэнкІэ федеральнэ ГъэІорышІапІэу АР-м щыІэр. ДжэгукІэр Мыекъуапэ дзэ частэу щыІэм иполигон щэкІо.

Мыгъэ «Зарницэр» шъхьэихыгъэу макІо. Ащ командэ 12 хэлажьэ. Ахэр республикэм ирайонхэм ыкІи икъалэхэм къарыкІыгъэх. ЕджапІэхэм ямызакъоу, дзэ-патриотическэ клубхэм, объединениехэм ялІыкІохэу илъэс 14-м къыщегъэжьагъэу 17-м нэс зыныбжьхэр ащ хэлажьэх.

Зэнэкъокъум ипрограммэ хэтых строй ухьазырыныр, щэрыоныр, автоматым изэхэхын-изэхэлъхьан, хэгъэгум итарихъ илІыхъужъ нэкІубгъохэм яззгъэшІэн, якъэІотэн. Тарихъым фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъур мыгъэ апэрэу джэгукІэм хагъахьэ. Ар зэошхом ихъугъэ-шІагъэхэм афэгъэхьыгъ.

Ахэм анэмыкІэу зэнэкъокъум хэлажьэхэрэм ашІэн фае художественнэ сурэтхэу Хэгъэгу зэошхом ихъугъэ-шІагъэхэр къэзыгъэлъагъохэрэр, ахэм яавторхэм ацІэхэр.

Мыхэр зэкІэ апэрэ мафэм кІощтых. ЯтІонэрэ мафэм зэхэт эстафетэу «Тактическая игра» зыфиІорэр зэхащэщт. Километри 8 хъурэ гъогууанэу пэрыохъухэм зыщаІукІэщтхэр кІалэхэм зэпачын фае. Къэугупшысыгъэ пыим ахэр ІукІэщтых, ащ испытапІэхэр зэхакъутэщтых. Ящэнэрэ мафэр пыим ибыракъ къытехыгъэным фэгъэхьыгъэщт.

Зэнэкъокъу пстэуми якІэуххэр зызэфахьысыжькІэ, анахь дэгъоу къыхагъэщырэ командищмэ шІухьафтынхэр аратыщтых. Апэрэ чІыпІэр зыубытырэ командэм сомэ мин 25-рэ ратыщт. А командэр 2015-рэ илъэсым Урысые зэнэкъокъоу «ТекІоныгъ» зыфиІорэм Адыгеим илІыкІоу хэлэжьэщт.

СИХЪУ Гощнагъу.

2014-рэ илъэсым журналистикэм ылъэныкъокІэ Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ ишІухьафтын зыфагъэшъуашэмэ хъунэу къагъэлъэгъогъэ ІофшІагъэхэр

2014-рэ илъэсым журналистикэм ылъэныкъокІэ Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ ишІухьафтын зыфагъэшъуашэмэ хъунэу мы къыкІэлъыкІорэ ІофшІагъэхэр къагъэлъэгъуагъэх:

1. Гъэзетхэм (журналхэм) къащыхаутыгъэхэмкІэ:

— Ю. Мельниковам итхыгъэхэу «Программа самоуничтожения» зыфиІохэу 2014-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм и 6-м, чъэпыогъум и 17-м гъэзетэу «Советскэ Адыгеим» къырагъэхьагъэхэр;

— Т. Филоновам итхыгъэу «Баланс молодости и опыта» зыфиІоу 2014-рэ илъэсым Іоныгъом и 3-м гъэзетэу «Советскэ Адыгеим» къырагъэхьагъэр;

— Е. Марковам итхыгъэу «Курс на возрождение» зыфиІоу 2014-рэ илъэсым гъэтхапэм и 25-м гъэзетэу «Советскэ Адыгеим» къырагъэхьагъэр;

— М. Лебедевам итхыгъэу «И сыр Отечества нам сладок и приятен» зыфиІоу 2014-рэ илъэсым чъэпыогъум и 8-м гъэзетэу «Советскэ Адыгеим» къырагъэхьагъэр;

— В. Киселевым итхыгъэхэу «Деловая среда» зыфиІохэу 2014-рэ илъэсым мэзаем и 26-м, гъэтхапэм и 12-м, гъэтхапэм и 19-м гъэзетэу «Советскэ Адыгеим» къырагъэхьагъэхэр;

— А. Тхьаркъуахъом итхыгъэу «ГумэкІыгъом идэгъэзыжьын Іоф дашІэ» зыфиІоу 2014-рэ илъэсым щылэ мазэм и 25-м гъэзетэу «Адыгэ макъэм» къырагъэхьагъэр;

— М. Цушъхьэм итхыгъэу «Один на всю страну» зыфиІоу 2014-рэ илъэсым мэкъуогъум и 28-м муниципальнэ гъэпсыкІэ зиІэ «Тэхъутэмыкъое районым» къыщыдэкІырэ гъэзетэу «Согласие» зыфиІорэм къырагъэхьагъэр;

— З. Козич итхыгъэу апэрэ дунэе заор къызежьагъэр илъэси 100 зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэр ыкІи 2014-рэ илъэсым бэдзэогъум и 31-м гъэзетэу «Майкопские новости» зыфиІорэм къырагъэхьагъэр.

2. Теле-, радиокъэтынхэмкІэ:

— телепроектэу «Сыхьатмаф» зыфиІорэр, къэзыгъэхьазырыгъэр Ф. Ворэкъу, режиссерыр З. Псэунэкъу, операторхэр А. Шъэджашъ, А. ЛІэхъусэжъ. Къэзыгъэлъэгъуагъэр Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгеир» ары;

— къалэу Мыекъуапэ Олимпийскэ машІом зэрэщыпэгъокІыгъэхэм фэгъэхьыгъэ хэушъхьафыкІыгъэ репортажэу А. Пэнэшъум къыгъэхьазырыгъэр. Къэзыгъэлъэгъуагъэр Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгеир» ары.

— телекъэтынэу «Неизвестная родина» зыфиІоу С. Абакумовам къыгъэхьазырыгъэр. Къэзыгъэлъэгъуагъэр муниципальнэ бюджет учреждениеу «Мыекъопэ телевидениер» ары.

НыбжьыкIэхэм аIукIагъ

Иорданием щыщ динлэжь-шIэныгъэлэжьэу Шукри (Натхъо) Ахьмэд мы мафэхэм Адыгеим щыIагъ, чIыпIэ зэфэшъхьафхэм лекцие къащеджагъ. Динлэжьым ипсалъэ афэгъэхьыгъагъ КъурIаным щыщ пычыгъохэу ныбжьыкIэхэм ягугъу къызщишIыхэрэм.

БлэкIыгъэ бэрэскэшхом ар Адыгеим къэсыгъ, шэмбэтым ипчыхьэ нэмаз тефэу лекциеу «Ислъамым игъэсэпэтхыдэхэмрэ ныбжьыкIэхэм япIунрэ» зыфиIорэм къеджагъ. Ащ республикэм ичIыпIэ зэфэшъхьафхэм къарыкIыгъэ динлэжь ныбжьыкIэхэр къекIолIэгъагъэх.

Тхьаумэфэ мафэм динлэжьыр Успенскэ районым щыIагъ. НыбжьыкIабэу къызэIукIагъэр ащ илекцие едэIугъ, нэужым ахэм яупчIэхэм джэуапхэр къаритыжьыгъэх.

Блыпэ мафэм Шукри Ахьмэд АР-м и Премьер-министрэ ригъэблэгъагъ щэджэгъоужым ар Адыгэкъалэ иныбжьыкIэхэм аIукIагъ. Ащи цIыфыбэ къыщызэрэугъоигъагъ. ХьакIэр а мафэм къалэм ипащэу Хьатэгъу Налбый IукIагъ, гъубджым ар игъогу техьажьыгъ.

Шукри Ахьмэд зэлъашIэрэ динлэжь. Ар Иорданием икъэлэ шъхьаIэу Амман щыпсэурэ адыгэхэм ащыщ. Иордан къэралыгъо университетым ипрофессор, шариат факультетым щырегъаджэх, шариат шIэныгъэхэмкIэ доктор, диным ылъапсэхэр зыщызэрагъашIэрэ отделением икIэлэегъаджэхэм ащыщ. Анахьэу исэнэхьатыр КъурIаным фэгъэхьыгъэ шIэныгъэхэр ыкIи ахэр къызэхэфыгъэнхэр ары.

ШIэныгъэлэжьыр зыщылэжьэрэ университетым нэмыкIэу апшъэрэ еджэпIэ пчъагъэхэм Iоф ащишIагъ. Ахэм ащыщых ислъам шIэныгъэхэм я Университет, Иордан университетэу аз-Зайтун ыцIэ зыхьырэр, университетэу аль-Балькэ ыцIэкIэ щытыр ыкIи нэмыкIхэр. Илъэсищ хъугъэу шIэныгъэлэжьыр Иордан университетым ислъам культурэм и Гупчэу хэтым ипащ, факультетэу зыщылажьэрэм идекан игуадз.

Шукри анахьэу зыфэгъэзагъэр КъурIаным епхыгъэ шIэныгъэхэр ары. КъурIан зэфэшъхьафэу щыIэхэм язэгъэшIэн пылъ научнэ Советым хэт, научнэ журналэу араб дунаими светскэ къэралыгъохэми къащыдэкIыхэрэм яупчIэжьэгъу советхэм, Бахрей къыщыдагъэкIырэ КъурIанэу аль-Бейт, аль-Хашими ыкIи Иорданием иминистерствэ къыдигъэкIыхэрэр зыуплъэкIурэ научнэ комиссиехэм ахэт.

ШIэныгъэлэжьым зэкIэмкIи тхылъ 18, научнэ ушэтынэу 12 къыдигъэкIыгъэх, зэреджэщтхэ программэхэр зэхигъэуцуагъэх.

ШэкIогъум и 8-м, шэмбэтым, Мыекъуапэ дэт Гупчэ мэщытым ныбжьыкIабэ къекIолIэгъагъ. Ахэм закъыфигъазэзэ, Шукри арапыбзэкIэ къыIохэрэр динлэжьэу Шъхьэлэхъо Ибрахьимэ урысыбзэкIэ къызэридзэкIыжьыщтыгъ. Ахэм ащыщ я 19-рэ сурэм ия 12-рэ Iаятэу Яхьем ехьылIагъэр. Ар зэрэныбжьыкIэм емылъытыгъэу, губзыгъ, акъылышIу. Зэгорэм Яхьер япащэу пачъыхьэм дэжь цIыф куп къэкIуагъэти, кIалэр пэщэнкIэ шIоныбжьыкIаIоу пачъыхьэм къырипэсыгъэпти, «О, пачъыхь! Ощ нахьыжъхэри уилъэпкъ хэтых, ау оры пачъыхьэ ашIыгъэр», — ыIуи риIуагъ. Алахьым еIо ныбжьыкIэхэм Iушхэр, зэчый зыхэлъхэр ахэтхэу. Ахэр гъогу зафэ тебгъэхьанхэ фаеу, IэпыIэгъу уафэхъунэу.

Я 21-рэ сурэм ия 60-рэ, 62-рэ Iаятхэр кIалэу Ибрахьимэ фэгъэхьыгъэх. Ащ илъэпкъ щыщхэм мыжъосыным шъхьащэ фашIэу щытыгъ. Ар зэрэмытэрэзыр Ибрахьимэ, ныбжьыкIагъэми, пасэу къыгурыIуагъ ыкIи илъэпкъэгъухэм ашIэрэр зэрэмытэрэзыр зэхаригъэшIыкIынэу пыхьагъ. ШIумрэ емрэ къызыпкъырыкIыхэрэр Алахьталэр арэу зэрэщытыр ариIуагъ.

Я 31-рэ сурэм ия 12-рэ Iаят къыщегъэжьагъэу я 19-м нэс Лукъман ыкъо фэгъэхьыгъ. Ащ кIалэм еушъыизэ реIо: «О, сикIал! Алахьым имыфэшъуашэхэр гомыгъэуцох: тхьабэ пшIошъ хъуныр зэфэнчъэгъэшху. О, сикIал! Нэмаз шIы, шIум фэгъасэх, хэбзэнчъэр афэмыд. Насыпынчъагъэ къызыпфакIорэм, щэIагъэ зыхэгъэлъ, ар пытагъэ пхэлъыным щыщ. ЦIыфхэр плъэгъу мыхъухэу унэгу къуанчэу ремыщэкI, пагэу чIыгум урымыкIу. Сыд фэдэ пэгагъэри, шъхьэщытхъужьыри Алахьым шIу ылъэгъурэп».

КъурIаным ия 18-рэ сурэ ия 10-рэ Iаят ныбжьыкIэхэм яхьылIагъ. КIэлэ Iэтахъохэу гъочIэгъым зыщызыгъэбылъхи Тхьэм зыфэзыгъэзагъэмэ ар афэгъэхьыгъ. «Ярэби, я Алахь, уишIушIэ тэ къытэт, тиIоф занкIэ къытфэшI». Я 13-рэ Iаятэм къыщеIо: «Ахэм афэгъэхьыгъэ къэбархэр хьакъым тетэу тэ къыпфэтIотэщт. Я Тхьэ шIошъхъуныгъэ къыфызиIэ кIалэхэу ахэр щытыгъэх, гъогу занкIэм фэкIонхэм нахь фаблэхэу Тэ ахэр тшIыгъэх». НыбжьыкIэу шIошъхъуныгъэ Тхьэм фызиIэхэм ынэшIу зэращифэрэр шIэныгъэлэжьым къеIуатэ.

Пегъымбар Мыхьамэд къыIуагъэхэри ныбжьыкIэхэм япэсыгъэхэу щытых:

— Iофи 5 гъэцакIэ адрэ Iофи 5-р къэмысызэ;

— мылъку уиIэмэ, шIушIэным халъхь;

— уипсауныгъэ фэсакъ, гъэфедэ;

— уипсауныгъэ гъэфедэ лIэныгъэр къэмысызэ.

ШIэныгъэлэжьым къыIогъэ гущыIэхэм зэкIэми мэхьанэшхо яI. Ахэр игъом ныбжьыкIэхэм къагурыIомэ, агъэфедэхэмэ дэгъу.

СИХЪУ Гощнагъу.

ПСАУНЫГЪ

Миллионитфым нэсэу тазыр атыралъхьащт

КъэралыгъоМ къыщекIокIырэ Iэзэгъу уцхэм япроцентипшI пчъагъэ «уц нэпцIхэу», яшIуагъэ къэкIон-къэмыкIоныр хэгъэкIыри, цIыфымкIэ щынагъоу хъухэрэр мымакIэу ахэтых.

Джы Урысыем и Къэралыгъо Думэ рахьылIэгъэ ыкIи апэрэ еджэгъумкIэ депутатхэм зыдырагъэштэгъэ законопроектым мы Iофым фэгъэхьыгъэу зэхъокIыныгъэхэр Уголовнэ ыкIи административнэ кодексхэм афешIых. Iэзэгъу уц нэпцIхэр, БАД-хэр, къэралыгъо регистрацие зымыкIугъэ Iэзэгъу уцхэр къыдэзыгъэкIыхэрэм ыкIи ахэм афэдэхэр зыщэхэрэм пшъэдэкIыжьэу арагъэхьыщтыр агъэлъэшыгъ — тазырэу сомэ миллионитфым нэс арагъэтыщт, ахэм цIыфым ипсауныгъэ зэрар рахыгъэ хъумэ — илъэс 12-м нэсэу хьапс атыралъхьащт.

Экспертхэм къызэрэхагъэщырэмкIэ, медицинэ препарат нэпцIхэр къыдэзыгъэкIыхэрэм апэуцужьыгъэным, ябэныгъэным пае къэралыгъом непэ щылэжьэрэ хэбзэгъэуцугъэхэм зэхъокIыныгъэ афэшIыгъэн фае. Сыда пIомэ ахэр къыдэзыгъэкIыхэрэм уголовнэ пшъэдэкIыжь ягъэхьыгъэным фэшI, апэрэмкIэ, цIыф гъэнэфагъэм ипсауныгъэ а препаратхэм яягъэ рагъэкIыгъэу щытын, ятIонэрэмкIэ, ар къэушыхьатыжьыгъэн фае. Бэрэ ащ фэдэ тырехьылIа, къыхагъэща? Ау тыгу къэдгъэкIыжьын тлъэкIыщт Москва иIэгъо-блэгъу ит фармацевтическэ предприятие горэм къытIупщыгъэ ампулэхэм атетхагъэмрэ ахэм арытыгъэмрэ зэрэзэфэшъхьафыгъэхэм къыхэкIэу нэбгыритIу дунаим зэрехыжьыгъэр ыкIи нэбгырэ 20-мэ яIоф дэеу сымэджэщым зэрэчIэфагъэхэм фэгъэхьыгъэу гупчэ гъэзетхэм бэрэ къызэратхыгъэр. Предприятием ыцIэ дэикIэ зэрэIугъэм нэмыкI зэрар ащ ыхьыгъагъэп.

Ау илъэситф зытешIэм ыуж следовательхэм Iофыр хьыкумым ратыгъ. Мыщ дэжьыми экспертхэм къаIо цIыфхэм къяхъулIагъэр а препаратхэм ялажьэмэ, хьауми узэу яIэм арэуштэу «зыкъигъэлъэгъуагъэмэ» гъэунэфыгъуае хъущтэу.

Зигугъу къэтшIырэ законопроектыр мыхэм афэдэ Iофхэр зэхэфыгъэнымкIэ лъапсэ, IэубытыпIэ хъущтэу ары зэриIорэр ар зэхэзыгъэуцогъэ купым щыщэу, Къэралыгъо Думэм идепутатэу А. Прокопьевым. Ащ кIуачIэ иIэ зыхъукIэ, Iэзэгъу уц нэпцIхэр, шапхъэхэм адимыштэрэ медицинэ Iэмэ-псымэхэр, пкъыгъо зэфэшъхьафхэр, БАД-хэм ахэплъхьан узыфимытхэр зыхэлъэу агъэунэфыхэрэр къыдэзыгъэкIыхэрэр агъэпщынэщтых.

Бэрэ тырехьылIэ дунэе щытхъур палъхьэзэ Iэзэгъу уц горэхэр цIыфэу уз хьылъэ зиIэхэм «аIэкIалъхьэу», ащ ымыгъэхъужьхэмэ е ишIуагъэ къемыкIымэ, нэмыкI ущыгугъынэу щымытэу аIозэ арагъэщэфэу.

ИкIыгъэ илъэсым Москва къыщаубытыгъагъ нэжъ-Iужъэу адэбз узыр зиIэхэм физраствор къызэрыкIор а уз хьылъэм пэшIуекIорэ Iэзэгъу уцэу, макIэу къызэрэдагъэкIырэм пае гъотыгъуаеу араIозэ языщэщтыгъэхэр. Ащ ыпэкIи «ростовское дело» зыфаIощтыгъэми гупчэ гъэзетхэм бэрэ игугъу къашIыгъ. ХэбзэухъумэкIо къулыкъухэм а къалэм къыщыхагъэщыгъагъ онкологие уз зиIэхэм апае Iэзэгъу уц нэпцIхэр къыдэзыгъэкIыщтыгъэхэр. Ащ фэдэ зекIуакIэкIэ мылъку зыугъоихэрэм, цIыфыгъи, гукIэгъуи зимыIэхэм, мымэхъашэхэу сымэджэ хьылъэхэм аужырэ гугъапIэр аIызыхыхэрэм къалэжьыгъэм тетэу уадэзекIомэ, зыми уигъэмысэщтэп, хэбзэгъэуцугъэр пхъэшащэу хэти ылъытэщтэп. Ащ фэдэ хэбзэгъэуцугъэ бэшIагъэ къэралыгъом зиштэн фэягъэр, джащыгъум гумэкIыгъуабэ щыгъэзыягъэ хъущтгъагъэу къытшIошIы.

Хэутыгъэхэр къызфигъэфедэзэ зыгъэхьазырыгъэр ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

ЛъэсрыкIохэр, гъогухэм шъуащысакъ!

Автомобильхэр зезыфэхэрэр бжыхьэрэ гъогухэм нахь ащысакъынхэ фае. Бэрэ зэрэпщагъом, ощхыхэр къызэрещхырэм, ос къызэресырэм къахэкIэу гъогухэм уащызекIоныр нахь щынагъо мэхъу. Сыхьатхэр зэкIагъэкIуагъэхэшъ, нахь псынкIэуи мэзахэ къэхъу.

Ау къэлэ урамхэм пчыхьэрэ транспортэу ащызекIорэр нахь макIэ хъурэп. Ахэм ащыщхэм гъогурыкIонымкIэ шапхъэхэр аукъозэ автомашинэ зезыфэхэрэр лъэсрыкIохэм атехьэх, ешъуагъэу рулым IотIысхьэх, транспортэу благъэкIын фаем емыжэхэу ечъажьэхэшъ, зэутэкIых, къэгъэзэгъум зэрэщымысакъхэрэм, хэукъоныгъэхэр зэрашIыхэрэм къахэкIэу тхьамыкIагъохэм ахэфэх.

2014-рэ илъэсым пыкIыгъэ мэзи 10-м къыкIоцI лъэсрыкIохэм атегъэпсыхьэгъэ зэпырыкIыпIэхэм тхьамыкIагъоу къащыхъурэм хэхъуагъ. Ащ фэдэ тхьамыкIэгъо 40-мэ нэбгыри 6 ахэкIодагъ, нэбгырэ 34-мэ шъобжхэр атещагъэ хъугъэ. Машинэхэр зезыфэхэрэм Iэдэб ахэлъыным, ешъуагъэу рулым IутIысхьэхэрэр къыхэгъэщыгъэным атегъэпсыхьагъэу 2014-рэ илъэсым шэкIогъум и 11-м къыщегъэжьагъэу и 19-м нэс Iофтхьабзэу «ЛъэсрыкIо зэпырыкIыпI» зыфиIорэр Мыекъуапэ щызэхэтэщэ.

ГъогурыкIонымкIэ мыщ фэдэ шапхъэхэм шъуадэмыхынэу тышъолъэIу:

— нэфрыгъуазэхэм уцышъо къагъэлъагъо зыхъукIэ лъэсрыкIохэм атегъэпсыхьэгъэ зэпырыкIыпIэхэмкIэ гъогур зэпышъучынэу;

— автобусхэм, троллейбусхэм, маршрут таксихэм къэуцупIэхэм шъуащяжэнэу;

— гъогум шъузэпырыкIыным ыпэкIэ лъэныкъуитIумкIи зышъуплъыхьанэу, автотранспорт къакIомэ зэжъугъэшIэнэу;

— транспортыр къэсы пэтзэ гъогум шъузэпырымычъынэу. Ащ лъыпытэу автомобилыр къызэтегъэуцогъуай.

ГухэкI нахь мышIэми, гъогухэм къатехъухьэрэ тхьамыкIагъохэм бэрэ кIэлэцIыкIухэр ахэкIуадэх. АщкIэ ны-тыхэм къатенэрэр бэ. КIэлэцIыкIухэм щысэ зэратырахырэр ны-тыхэм зыщамыгъэгъупшэнэу тялъэIу. 2014-рэ илъэсым пыкIыгъэ мэзи 10-м къыкIоцI кIэлэцIыкIухэр зыхэфыкъухьэгъэ тхьамыкIэгъо 32-рэ Адыгэ Республикэм къыщыхъугъ. Ахэм кIэлэцIыкIуищ ахэкIодагъ, нэбгырэ 30-мэ шъобж зэфэшъхьафхэр атещагъэ хъугъэ.

Ны–ты лIапIэхэр!

КIэлэцIыкIухэм щысэ къызэрэшъутырахырэр зыщышъумыгъэгъупш, ахэр тэрэзэу шъупIунхэм пае гъогурыкIонымкIэ шапхъэхэр зыкIи шъумыукъох.

КIэлэцIыкIухэу дгъэлъапIэхэрэр!

ЛъэсрыкIохэм атегъэпсыхьэгъэ зэпырыкIыпIэхэм шъуащысакъ, гъогурыкIонымкIэ шапхъэхэм шъуадэмых. Гъогум шъущысакъмэ, шъуищыIэныгъи, шъуипсауныгъи щынэгъуапIэ иуцощтхэп, шъуянэшъуятэхэми гумэкIыгъо къафэшъухьыщтэп.

КIэлэцIыкIухэр, сыдигъуи гъогухэм шъуащысакъ, гъогурыкIонымкIэ шапхъэхэр шъумыукъох!

Адыгэ Республикэм гъогухэм ящынэгъончъагъэкIэ и Къэралыгъо автоинспекцие иштаб иинспекторэу, полицием икапитанэу Ю.А. МАНЖУРИНА

УСАКIОУ ЯХЪУЛIЭ СЭФЭР КЪЫЗЫХЪУГЪЭР ИЛЪЭСИ 100 ХЪУГЪЭ

Хэку кIасэр тыгъэпсынурэу...

(КъызыкIэлъыкIорэр шэкIогъум и 13-м къыдэкIыгъэ номерым ит).

Арэу щытми, лирическэ героим шIошъ мэхъу, щэхэм яшъуи, топхэм ябыу макъэхэми ащызэхехы титекIоныгъэ ишIошъхъуныгъэхэр. А шIошъхъуныгъэ пытэм ымакъэ хэшъыкIыгъ поэтым илирическэ геройхэм агу щызэпэкIэкIырэ гурышэ-гупшысэхэри.

ТИЦIЫФХЭМ япсэемыблэжьныгъэ пытэ, ящылыч кIуачIэ, ялъэкI ин шъыпкъагъэ хэлъэу къыраIотыкIэу, IупкIэу къырагъэлъэгъукIэу произведение макIэп титхакIохэм атхыгъэхэр. Ащ ЯхъулIэ Сэфэри иIахьышIу хишIыхьагъ. Заом фэгъэхьыгъэ усэхэу ытхыгъэхэм къащымыуцоу, заом ихъугъэ-шIагъэхэр игъэкIотыгъэу къырагъэлъэгъукIхэу поэмэхэри ЯхъулIэм ытхыгъэх. Поэмэу «Хъусен» зыфиIорэм иапэрэ сатырхэм ащегъэжьагъэу хъурэшIэрэ Iофыгъошхохэм уахещэ. Пыим ышъэ икIыгъэу зыкъедзы, ау тидзакIохэм, щамбул радзышъ, пыидзэр зэшъхьаекIэ зэкIадзэ. ЗипчъагъэкIэ нахьыбэу, зиIашэкIэ нахь узэндыгъэу генерал-полковникэу фон Клейст ифашист хъункIакIохэр хьашхъурэIу хъугъэхэу, чIэнагъэу ашIырэри ашIомыIофэу зэпыу имыIэу къелъых, ау ямурад къадэхъурэп.

Донбасс, къуаджэу Дьяково ыкIыбкIэ Андырхъое Хъусен зыхэтыгъэ стрелковэ полкым оборонэр щиIыгъ. А чIыпIэм зым зыр ыуж итэу кIочIакIэхэр фашистмэ къыIуатакъощтыгъэ. ХэшыпыкIыгъэ нэмыцфашист дивизиехэу «Викинг», «Великая Германия», «Адольф Гитлер» зыфиIохэрэр а лъэныкъом щызаощтыгъэх.

Зы шъхьэндэ цIыкIум пае, зы чIы занэ пае зэо лъэш кIощтыгъэ. Шъхьандэ пэпчъ, бгышъхьэ цIыкIу пэпчъ тидзэкIолIхэм алъкIэ агъэшъокIыгъ. ЧIыпIэлъэ кусэу тидзэхэм пытапIэ зыщаубытыгъэм фашист бомбардировщиккхэм ошъоу бомбэхэр къыщыратэкъохых, пулеметыщэр ощхэу къыщырагъэщхы. Ау пыимэ сыдэу зызашIи, ротэу Андырхъое Хъусенэ зипащэр къызэкIэкIуагъэп. Ыужым, къауцухьаным ищынагъо щыIэ зэхъум, ежь Андырхъуаер ахэтэу нэбгыриплI къэнэнышъ заслон ашIынэу, ротэр IукIыжьынэу Андырхъуаем унашъо еты... Ротэм унашъор ыгъэцакIэзэ, Донбасс ишъоф уIагъэхэр пызэренэкIых. ЛIыхъужъиплIэу къэнагъэхэм Андырхъое Хъусенэ япащэу Iошъхьэтхыр пытэпIэ шъыпкъэу агъэпсышъ, пыим хьадэгъу утын рахы, ау ... ау пыир мацIэшъ мацIэу къыкъокIы, тилIыхъужъищ къаукIы. Сыдэу пшIына? Андырхъуаем игъусэхэр лъыр къакIэчъэу, ячIыгоу янэм IаплI рагъэкIи, хэгъолъхьажьыгъэх. Андырхъое Хъусенэ изакъоу бгышъхьэ пытапIэр ыIыгъ. ЫIыгъ къызэкIэмыкIоу... «Хъусены изакъу. Ау ынэ Къэмыущакоу, Гушхоу, Пыим пэгъокIы. УкIэкIо бзаджэм фызэкIэмыкIоу, Пыим ыгу рихъэу Ар къыфыкъокIы».

Зэ зы чIыпIэм уцумэ, ЕтIанэ адрэ чIыпIэм Iулъадэзэ, пыидзэр Андырхъуаем ыутыхьагъ. Iуашъхьэм нэбгырабэ зыщагъэпытагъэу пыйхэм ашIошIыгъ. Ау пулемет лентэхэр къэунэкIыгъэх, ежь Андырхъуаери уIэгъэ хьылъэ хъугъэ. Зы нэбгырэ закъо нахь Iуашъхьэм зэрэтемытыр фашистхэм къагурыIуагъ. Iуашъхьэр къаухъурэигъ. Андырхъуаем къекIух. Нэгушхьэ уIагъэм лъыр къечъэхэу, ащ зыкъиIэтыгъ. Игупшысэхэм зызэлъаIэты, ичылэу апэ нэфыр зыщилъэгъугъэр, апэрэ лъэбэкъухэр зыщидзыгъэр, апэрэ гущыIэр къызыщиIуагъэр, иIахьылхэр, ипсыхъо кIасэу Фарзэ гурышэ нэплъэгъукIэ къызэлъеплъыхьажьых, ахэм ежь гукIэ япсалъэ, ежьхэри къепсэлъэжьых, къеджэх...

...Пыижъхэр къэгушхуагъэхэу, Iэрыубытэу Андырхъуаер аубытынэу, хъураеу къызэфакIохэзэ, ащ къекIуалIэх. Егупшысэгъахэу, рихъухьэгъахэу зыдихьыжьыщтхэм Андырхъуаер ахэплъыхьэ: **«Мары, фашистхэм Ар ажэхахьэ. Мары, ахэтэу Хъусенэ зеухьэ. АфызэкIакIорэп. ЫпэкIэ зедзы, Пыйхэм мэшIуащэр Хъусенэ ахедзэ. Танк гранатитIур Хъусенэ етIупщы. Гранат тIупщыгъэхэр Пыи пэсэхых...».** ЧIыгур ыгъэгырзэу, пыипсэр Iуигъэзэу дырегъэхьыех. Гъэрэу зитырэп, аужрэ щэмкIэ зэожьэу ащ щиухырэп: ихьэдашъхьэ пыи пчъагъэ зыдехьыжьы...

ПОЭМЭМ гражданскэ пафос ин хэлъ, гупшысэ куукIэ ушъагъэ. Художественнэ амал зэфэшъхьафхэр (хъурэ-шIэхэрэр къыгъэлъэгъонэу, лъэныкъо пэпчъ ежь фыщытыкIэу фыриIэр къыгъэнэфэныр, документальнэу щытымрэ художественнэ къэугупшысыгъэмрэ зэхэгъэткIухьаныр, градациер, зыIэжныр, диалогыр) ыгъэфедэхэзэ, тидзэкIолIхэр яхэгъэу зэрэфэшъыпкъэхэр, ахэм япсэемыблэжьныгъэ-лIыхъужъныгъэ, зы лъэныкъомкIэ, нэмыц фашистхэм яхьэкIэ-къокIагъэ — адрэ лъэныкъомкIэ, игъэкIотыгъэу, IупкIэгъэ икъу хэлъэу поэтым къырегъэлъэгъукIы. Андырхъое Хъусенэ ехьылIагъэу атхыгъэ усэ анахьышIумэ поэмэр ащыщ.

Поэмэхэу «ДзэкIолIым игъогу» («Путь солдата») ыкIи «ТичIыгу» («Земля») зыфиIохэрэми зэо илъэсхэм тицIыфхэм япсэемыблэжьныгъэ игъэкIотыгъэу къырагъэлъэгъукIы. Ахэр дзэкIолI-лIыхъужъхэу, зыпсэ емыблэжьхэу пыим пэуцужьыгъэхэм ягимн. КъызэкIакIо ямыIэу, «мэфэ хьазабхэм яготу хьылъэ..., гъогу кIыхьэ, — Волжскэ гъунэпкъэ чыжьэхэм ащыкIэдзагъэу Берлин шIуцIэм нэсыжьэу» зэпызычыгъэхэм, текIоныгъэм ибыракъ зыгъэIагъэхэм афэгъэхьыгъ поэмэу «ДзэкIолIым игъогу» зыфиIорэр. Поэмэу «ТичIыгу» зыфиIорэм ыпэрэ поэмэм пыдзагъэу хъугъэ-шIагъэхэр щылъэкIуатэх. Бэмэ ахэфагъэу, бэ зыпэкIэкIыгъэ дзэкIолIэу ядэжь кIэзэзыгъэзэжьыгъэм инэплъэгъухэмкIэ поэмэм щитэлъэгъукIы заом илъэужхэр. Къыгъэзэжьыгъ ядэжь тидзэкIолIы, пыир зэхикъути, ыпсэ хихыгъэу, текIоныгъэр къыдихыгъэу. Пчъэгъэ зэпымыужьыкIэ зэхэуIыхьыгъэ ичIыгу къырэкIожьы. ТыдэкIэ уплъэми плъэгъурэр зы: зэхэкъутыхьагъэх унэхэр, яшъхьангъупчъэхэр хэтыкьхэп, гъогубгъум пэIапчъэхэу блиндажхэр, топ щытыпIагъэхэр зэхэкIыхьагъэхэу, зэхэкъутагъэхэу, мэшэкуоу иутыгъэхэу, ахэм псышъугъэу арытым хьантIэркъо шъальэр Iужъоу ателъэу къэлъагъох. Ахэм яплъы дзэкIолIыр ыкIи ыгукIэ зэхешIэ, кьыгурэIо, ахэр зэкIэри гукIае къыфырялэу къеплъыхэу дзэкIолIым. Зэо гъогу хьылъэр зэпызычыгъэм, дзэкIолIэу фашизмэм текIуагъэм гумэкIыр ыгу къыредзэ: гупшысэ хьылъэр ыгу къыщэшхэ, ышIагьа шъуIуа зэкIэ ышIэн фэягъэр, а зэо мыгъом имашIо джыри къызэкIэмынэжьыным фэшI?! ДзэкIолIэу къиныбэмэ къапхырыкIыгъэу, «Слава» зыфиIорэ орденыр щэгъогогъо къэзыхьыгъэм мысагъэкIэ зыфелъэгъужьы ежь илажьэхэу **«зэо машIом рижьыкIыгъэ унэхэр, ПшъэшъэжъыехэIу насыпынчъэ пыим ышIыгъэхэр, Нэпсы жъуагъэу сабыйхэм, нырэкIыхыгъэр...».** Гупшысэ хьылъэхэр къыптырегъао пщынальэм, ау ащ кIыгъоуи угу къегъэгушхо, тикъэралыгъо ыкIочIэ лъэш ыпашъхьэ кIочIаеу дунаим тетхэм сыдэу зашIыгъэкIи-зыкъашIыжьыгъэкIи зи къыташIэн зэрамылъэкIыщтым шIошъхъуныгъэ пытэ фыуегъэшIы...

ЯхъулIэ Сэфэр илъэс 40-м къыкIоцI адыгэ литературэм фэлэжьагъ, ащ ихудожественнэ баигъэ, дэхагъэ, IупкIагъэ усакIом ыкIочIэ ин ахилъхьагъ.

ЗЭОУЖ илъэс къинхэм тилъэжьакIо цIыфхэм гъэпсэф амышIэу щыIэныгъэр зыпкъ зэрэрагъэуцожьырэр, мэкъумэщ лэжьыным зэхъокIыныгъэу хэхъухьэхэрэр, гъэхьагъэу щашIыхэрэр, щыIэкIэпсэукIэу къуаджэм дэлъыр, цIыфхэм язэфыщытыкI, ягурышэ-гупшысэхэр ЯхъулIэм ипоэмэхэу «Айтэчы изымаф» ыкIи «ПсыорыпI» зыфиIохэрэм къащыригъэлъэгъукIыным пылъ. Нахь тэрэзэу къэпIон хъумэ, щыIакIэр зытетым нахьи зытетын фаеу алъытэрэм нахь лъыIэсыгъэу, къыгъэлъэгъоным пылъ поэтыр. Ежь усакIом зэриIоу, **«Щыкъ орыжъи, Бзыикъо псыжъи, ЛIыхъужъы кIуачIэмэ зэлъагъэсэи...»,** IэрышIых Iыгъыпlэр ашIы...

Ары, щыIэныгъэм цIыфхэм кIэу хашIыхьэрэр бэ: Iэрышъхыр агъэпсы, темэнхэр агъэгъушъы, поэтым къызэриIоу, **«Уцур тымышIэу, ТишIэ хэдгъахъоу ШIум тыкъылъэхъу».** Ары, усакIом гугъэ инхэр, гугъэ дахэхэр зыдиIыгъэу ипщыналъэ ытхыгъагъ. Ау... поэтым игугъэ IэшIухэр IэнэкIэу къэнагъэх, аужыпкъэм зэпырыгъэзэгъэ шъыпкъэу хъугъэхэри къыхэкIыгъэх. Дунэе джэнэт афэхъунэу цIыфхэр зыщагъэгугъыщтыгъэ IэрышIыхым е щэхъу къыпымыкIэу къэнагъ...

Бзэм ылъэныкъокIи ЯхъулIэм иадрэ произведениехэм атекIэу «ПсыорыпIэм» дэо гъэнэфагъэхэр епшIылIэн плъэкIыщт. Ежь поэтыр щыIэзэ тIогъогогъо, зыщымыIэжь ужыми зэ поэмэр къыхаутыгъ. Ары пэтзэ, а зы хэукъоныгъэхэр къыхэфэжьызэ кIуагъэ. Ащ фэд, гущыIэм пае, «Чъыг Уджхэр» зыфиIоу, пкъыгъоцIитIур зэпыхьи зы мэхьанэ зиIэу хъугъэр зэпыхыгъэу къызэритырэр. Ащи изакъоп, а ЧъыгуджхэIр чъыгаех пэтзэ, къужъэягъэхэу зэриIорэр тэрэзыджэ шъыпкъ. Джащ фэдэу гущыIэ гъэнэфагъэхэм щэхэутыгъоми хэукъоныгъэхэр ащыфэхъугъэх: «ЧIысэй пкIашъэм» ычIыпIэ — «ЧIысэй пIашъ», «Джасус»-ым ычIыпIэ — «Джаус», «Пчыпыджын папцIэм» ычIыпIэ — «Пыджын папцIэхэр» ыкIи ахэм анэмыкIхэри. Ахэр авторым нахьи нахь мысагъэ афэхъу тхылъхэм яредакторхэм. ШъыпкъэкIэ, ятIонэрэ къыдэкIыгъом поэмэм ичIыпIицмэ хэхьоныгъэхэр авторым афишIыгъэх: сатыр 29-рэ кIэу хигъэхъуагъ чIыпIэ-чIыпIэу. Ахэм дунаижъым игумэкI хьылъэхэр нэгум къыкIагъэуцожьых, сабый бидзашъом игъы-щэIу макъэ ащызэхэохы, ныбэджэ цIыфым ыпсэ ихьафэу ищыIэныгъэ къин зэрэрихьырэр ащыолъэгъу. Пщынальэм иаужырэ къыдэкIыгъо авторым игугъэ дахэхэр, игугъэ IэшIухэр питхэжьыгъагъэх:

Зэлъ, синыбджэгъу,
Сиорэд мыух.
Ащ ипсэлъэ лъэшхэм
ГукIэ сакъылъэхъу.
Ау Пшызэ ипсыорхэм
Яорэд мыух,
Ащ идышъэ псалъэхэм
ДжырэкIэ салъэхъу.

Мы пщынальэм авторым пкъырилъхьагъэр гугъэ дахэхэу, гугъэ инхэу цIыфхэм яIагъэхэр ары, ау арэущтэу хъугъэп. НэмыкI гугъэпIэ IэшIоу яIагъэр хэгъэкIи, мэзынчъэу Бжъэдыгъу къызэрэнагъэри, чIыгушIухэр IэрышIыхьэ ычIэгъ зэрашIыгъи — зэкIэри пкIэнчъэ хъугъэх. Поэтым игугъэ нэфхэр, игугъэ лъагэхэр псэлъэ къэIуагъэу къэнагъэх.

* * *

ЯхъулIэ Сэфэр ипоэтическэ творчествэ зы нэшанэ хэлъыгъ: эпиграммэхэр, ныбджэгъу шаржхэр ытхыщтыгъэх. ГухэкI нахь мышIэми, ахэм ащыщ горэхэр тхылъхэм къадэхьагъэп.

ЯхъулIэ Сэфэр ипоэтическэ творчествэ зы нэшанэ хэлъыгъ: эпиграммэхэр, ныбджэгъу шаржхэр ытхыщтыгъэх. ГухэкI нахь мышIэми, ахэм ащыщ горэхэр тхылъхэм къадэхьагъэп. ТхакIохэм ятворчествэкIэ мэхьанэу ахэлъыр ыгъэунэфэу, ныбджэгъуз щхы шъабэ ымакъэ къыхэIукIэу макIэп Сэфэр ытхыгъэр. Ащи изакъоп: ежь Сэфэр ышIэрэ цIыфхэм запишIыжьын ылъэкIэу, актер амал-къулаигъэ гъэшIэгъон хэлъыгъ. Хэти ымакъэ фэдэ зишIын ылъэкIэу, телефонымкIэ зыгущыIэкIэ, зызыпишIыжьырэ цIыфыр ары шъыпкъ ашIошIэу, коллективым, е унагъом «ышъхьэ» къыIуагъэр зэриIуагъэмэ агъэцэкIагъэу бэкIаерэ хъугъэу къаIотэжьы. ЧэфыныркIасэу, зыхэт хъурэ купыр ыгъэчэфэу цIыф гъэшIэгъоныгъ Сэфэр. Ари художественнэ талант ин ЯхъулIэм зэрэхэлъыгъэм изы шыхьат.

ЩыIэныгъэ опыт инэу ЯхъулIэм иIагъэм гуфит-шъхьафитэу гупшысэн, ипсалъэхэр ыгъэпсын ылъэкIэу ашIыгъагъ. НэмыкIыбзэхэм пIытIыгъэгъэфызыгъагъэу къахафэрэм фэдэ хэплъэгъонэу щытыгъэп ЯхъулIэм. Зэрэгукъэбзэ-шъхьэкъабзэм фэдэуи ар шъхьэихыгъэуи зекIощтыгъ. Ары иусэхэми ахэплъагъорэр. Лъэхъаным игутео, ижьыкъащэ усакIом иусэ пстэуми ащызэхэошIэ, ащыощэчы. Поэтым иусэ къызэрэщиIоу, «гущыIэ псыхьагъэм бэ егъашIэ». КъэIуагъэ хъугъэр, ар къызэрэIуагъэм иIупкIагъэ, ишъыпкъагъэ ялъытыгъэ псалъэм игъашIи. АщкIэ Сэфэр къыдэхъугъэр макIэп. Усэ пэпчъ усакIом ыгу ахэлъ, ыпсэ хэт, ижьыкъащэх, игутеох.

ЯхъулIэ Сэфэр илъэс 40-м къыкIоцI адыгэ литературэм фэлэжьагъ, ащ ихудожественнэ баигъэ, дэхагъэ, IупкIагъэ усакIом ыкIочIэ ин ахилъхьагъ. Зэпыу имыIэу авторым иусэхэм Iоф адишIэщтыгъэ. Сымэджэщым Сэфэр чIэлъэу, иIоф нахьышIу къэхъугъ шIошIызэ зыкъызэрихъокIи, шышъхьэIум и 9-м 1977-рэ илъэсым, пчэдыжьым сыхьатыр 6-м идунай ыхъожьыгъ.

ШЪХЬЭЛЭХЪО Абу.
Профессор, филологие шIэныгъэхэмкIэ доктор.

ТИКЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭР

Исурэтхэр жъы **хъухэрэп**

Урысыем изаслуженнэ сурэтышӀэу Александр Манакьян иӀофшӀагъэ фэгъэхьыгъэ шӀэжь къэгъэлъэгъон Мыекъуапэ къыщызэӀуахыгъ. Сурэт пэпчъ гупшысэ хэхыгъэ иӀ.

А. Манакьян гъатхэмрэ бжыхьэмрэ нахь шӀогъэшӀэгъоныгъэхэу тэлъытэми, исурэтхэмкӀэ кӀымафэри, гъэмафэри къеӀуатэх.

Адыгэ Республикэм культурэмкӀэ иминистрэу Къулэ Мыхьамэт, Адыгеим исурэтышӀхэм я Союз итхьаматэу Хъуажъ Рэмэзан, архитектор ыкӀи сурэтышӀэ цӀэрыӀоу Бырсыр Абдулахь, КъокӀыпӀэм щыпсэурэ лъэпкъхэм яискусствэхэмкӀэ Къэралыгъо музееу Мыекъуапэ дэтым идиректорэу Кушъу Нэфсэт, Александр Манакьян ыкъоу Давид зэхахьэм къыщыгущыӀагъэх.

А. Манакьян къэгъэлъэгъоным зыфигъэхьазырзэ ошӀэ-дэмышӀэу дунаир ыхъожьыгъ. Къулэ Мыхьамэт, Хъуажъ Рэмэзан, нэмыкӀхэм зэрэхагъэунэфыкӀыгъэу, сурэтышӀым имурадхэр къыдэмыхъугъэхэми, иӀофшӀагъэ кӀодырэп. ЫгъэшӀагъэр макӀэп, 1928-рэ илъэсым Мыекъуапэ къыщыхъугъ.

Живописым ар нахь фэщэгъагъ. Къушъхьэхэм атет чъыгхэр, къэгъагъэхэр, тыкъэзыуцухьэрэ дунаим хилъагъорэр иӀофшӀагъэхэмкӀэ къыриӀотыкӀыщтыгъэх. Къоджэ псэукӀэм щыщ сурэтэу пчыхьэм къыщыхигъэщырэр унэм итеплъэ, щагур зэрэкъабзэр ары. Къушъхьэ лъагэм псыхъоу речъэкӀырэм итеплъи узыӀэпещэ, шъо зэфэшъхьафхэр ыгъэфедэхэзэ, псыхъор зэрэкъаргъор, псычӀэм мыжъоу хэлъхэр, тыгъэм инэбзыйхэр къегъэлъагъох.

Бзылъфыгъэмэ ясурэтхэр гурыӀогъошӀух. А. Манакьян бзылъфыгъэм иобразкӀэ щыӀэныгъэм дэхагъэу хилъагъорэм гукӀэ уфещэ. Александр Манакьян ыкъоу Давид сурэтышӀэ дэгъу, артист сэнэхьатым рылэжьагъ. Ащ зэрэхигъэунэфыкӀыгъэу, ятэ иаужырэ ӀофшӀагъэ ыухынэу игъо ифагъэп. Къэгъэгъэ Ӏэрамым итеплъэ сурэтэу тетхыгъэр мы нэкӀубгъом ишъолъагъо.

Сурэт 50-м ехъу къэгъэлъэгъоным къырахьылӀагъ. А. Манакьян хэгъэгу ыкӀи дунэе зэӀукӀэгъухэм ахэлэжьагъ, иӀофшӀагъэ жъы хъурэп, ныбжьыкӀэхэм щысэ тырахы.

Сурэтхэм арытхэр: **зэхахьэм хэлэжьагъэхэр; А. Манакьян иаужырэ сурэтэу фэмыухыгъэр.**

СПОРТЫМРЭ ЩЫӀЭНЫГЪЭМРЭ

Шъукъеблагъэх **футболым имэфэкӀ**

Педагогикэ шӀэныгъэхэмкӀэ докторэу, профессорэу Хьакъунэ Нурбый Адыгэ къэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкӀэ и Институт илъэсыбэ хъугъэу Ӏоф щешӀэ. Ащ дакӀоу, футбол командэхэм пэщэныгъэ адызезыхьэхэрэм, кӀэлэцӀыкӀухэмрэ ныбжьыкӀэхэмрэ спортым хэзыщэхэрэм ащыщ.

— ШӀэныгъэлэжьхэм ядиссертациехэр къызыщаухъумэрэ Советым Хьакъунэ Нурбый хэт. Диссертациехэр зытхыхэрэм пэщэныгъэ адызэрехьэ, — къеӀуатэ физкультурэмрэ дзюдомрэкӀэ Институтым идиректорэу Бгъошэ Айдэмыр. — Ащ ригъэджагъэхэм апшъэрэ еджапӀэхэм, спортым, нэмыкӀхэм Ӏоф ащашӀэ.

Футбол клубэу «Краснодарым» пшъэрылъ инхэр иӀэх. Премьер-лигэм хэтэу хагъэунэфыкӀырэ чӀыпӀэхэм афэбанэ, Европэм и Кубок икъыдэхын хэлажьэ. Хьакъунэ Нурбый зэхэщэн-пӀуныгъэ Ӏофыгъомэ апылъ. Мыекъопэ футбол командэу «Зэкъошныгъэм» иешӀэгъухэм яплъыныр шэнышӀу фэхъугъ. Республикэ стадионым бэрэ тыщызэӀокӀэ.

Хьакъунэ Нурбый футбол командэхэм ащешӀагъ. Футболист цӀэрыӀоу Юрчишиным игъусэу Львов икомандэ хэтыгъ. Шъобж къызытыращэм, хэгъэгум изэнэкъокъухэм ахэлэжьэныр зэпигъэун фаеу чӀыпӀэ ифэгъагъ. Сыд фэдэ ӀофшӀэн ыгъэцэкӀагъэми, спортымрэ шӀэныгъэмрэ афэлэжьагъ. Н. Хьакъунэм ыныбжь мы мафэхэм илъэс 60 хъугъэ. Ныбджэгъухэр, Ӏахьылхэр, лъытэныгъэ къыфэзышӀыхэрэр къыфэгушӀуагъэх. ИмэфэкӀ фэгъэхьыгъэ зэхахьэ непэ Мыекъуапэ щыкӀощт.

— КӀэлэцӀыкӀухэмрэ ныбжьыкӀэхэмрэ яфутбол зыкъегъэӀэтыгъэныр тиӀофыгъо шъхьаӀэмэ ахэтэлъытэ, — еӀо Хьакъунэ Нурбый. — Футболым фагъэсэщт ныбжьыкӀэхэр еджапӀэм къызычӀатӀупщыхэкӀэ, мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» хэхьащтхэр тренерхэм къыхахын алъэкӀыщт. КӀэлэцӀыкӀухэм футболист цӀэрыӀохэр, Адыгеим икомандэхэм ащешӀагъэхэр аӀудгъэкӀэщтых.

Юрий Лайзан, Максим Бузникиныр, Сергей Горюновыр, Натхъо Адам, Нэгъой Юр, Тэтэр Нурбый, Ешыгоо Сэфэрбый, нэмыкӀхэри зэӀукӀэгъум къырагъэблэгъагъэх.

Илъэс зэфэшъхьафхэм мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» хэтыгъэхэр зэщыгъупшэхэрэп. Футбол командэу «Афыпсым» итренер шъхьаӀэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Ешыгоо Сэфэрбыйрэ «Зэкъошныгъэм», «Кубань» Краснодар илъэсыбэрэ ахэтыгъэ Сергей Горюновымрэ джырэ уахътэ Ӏоф зэдашӀэ.

Физкультурэмрэ дзюдомрэкӀэ Институтым Хьакъунэ Нурбый июбилей фэгъэхьыгъэ турнирэу непэ щыкӀощтыр сыхьатыр 4-м аублэщт. Спортым пыщагъэхэр зэхэщакӀохэм рагъэблагъэх.

Сурэтым итхэр: **Сергей Горюновыр, Хьакъунэ Нурбый, Ешыгоо Сэфэрбый.**

ВОЛЕЙБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

ЕшӀэгъухэр **къызэрыкӀохэп**

Мыекъопэ волейбол командэу «Динамо-МГТУ-р» Урысыем изэнэкъокъоу апшъэрэ купэу «Б-м» щыкӀорэм хэлажьэ. 2014 — 2015-рэ илъэс ешӀэгъум тикомандэ зэӀукӀэгъуи 8 иӀагъ.

Дагъыстан икомандэ гъогогъуи 4 «Динамо-МГТУ-р» дешӀагъ. Апэрэ зэӀукӀэгъуитӀур 3:0-у, ятӀонэрэ зэӀукӀэгъуитӀур 3:2-у тшӀуихьыгъэх. Ростоврэ Владикавказрэ якомандэхэм 3:0-у Адыгеим испортсменхэр атекӀуагъэх, ешӀэгъуитӀу тшӀуахьыгъ.

— Апэрэ ешӀэгъухэр тэркӀэ къызэрыкӀохэу щытыгъэхэп, — къытиӀуагъ «Динамо-МГТУ-м» итренер шъхьаӀэу, Адыгеим изаслуженнэ тренерэу Павел Зборовскэм. — Спортсмен заулэ бэмышӀэу тштагъэ, тикомандэ иешӀакӀэ шӀэхэу хэгъозэнхэу тэгугъэ. Опыт ин зиӀэ Къошк Руслъан ныбжьыкӀэхэр зылъещэх, бэкӀэ тегъэгугъэ.

«Динамо-МГТУ-м» изичэзыу зэӀукӀэгъухэр шэкӀогъум и 15 — 16-м Мыекъуапэ щыкӀощтых, Ростов-на-Дону икомандэ дешӀэщт.

ФУТБОЛ. ЯТӀОНЭРЭ КУПЫР

Пчъагъэр **тифедэп**

«Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Шъачэ» Шъачъэ — 0:0

ШэкӀогъум и 13-м Мыекъуапэ щызэӀукӀагъэх.

Купэу «Къыблэм» зэрэщешӀагъэхэр нахь игъэкӀотыгъэу къыхэтыутыщт.

НэкӀубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэр ыкӀи къыдэзыгъэкӀырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ ӀофхэмкӀэ, ӀэкӀыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряӀэ зэпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи къэбар жъугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакцием зыдэщыӀэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьаӀэм иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкӀыжь зыхьырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын ӀофхэмкӀэ, телерадиокъэтынхэмкӀэ ыкӀи зэлъыӀэсыкӀэ амалхэмкӀэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чӀыпӀэ гъэӀорышӀапӀ, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкӀэмкӀи пчъагъэр
4046
Индексхэр
52161
52162
Зак. 3230

Хэутыным узщыкӀэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкӀэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьаӀэр
Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьаӀэм иапэрэ гуадзэр
МэщлӀэкъо Саид

ПшъэдэкӀыжь зыхьырэ секретарыр
ЖакӀэмыкъо Аминэт